

Sosyal Medyada Mülteci Olgusu Çerçevesinde “Öteki” ve “Biz” Yaratımı: Sessiz İstila Kısa Filminin Çok Modlu Analizi

İlkay Ceren SÖNMEZ¹

Osman Vedüd EŞİDİR²

1. GİRİŞ

İnsanlar, tarih boyunca daha iyi yaşam standartlarına ulaşabilmek adına göç etmek mecburiyetinde kalmıştır. Göç arkasında ekonomik, sosyolojik ve politik birçok boyutu barındırır. Göç, bu boyutlara bağlı olarak kişinin kendi ülkesi sınırları içinde yer değiştirmesi ya da farklı ülkelere gitmesidir (Aksoy, 2012:293).

1 Araştırma Görevlisi, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Elazığ/TÜRKİYE, icsönmez@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2761-294X

2 Doç., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Elazığ/TÜRKİYE, ovesidir@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2029-4758

Mültecilik ise yaşamlarının devamlılığı konusunda karşılaştığı tehdit unsurlarından kaçan ve kendi ülkeleri dışına korunma talebiyle başka ülkelere giden insanlara işaret eden bir kavramdır (Shacknove, 1985 akt., Kardeş vd., 2017:186). Beraberinde getirdiği sosyal değişimini kaçınılmaz kılan göç, bugün mülteci meselesiyle birlikte güncelliğini yitirmeyen bir olgudur. Bulunduğu coğrafi alanda sosyo-ekonomik gelişme açısından hem göç alan hem de konumu itibariyle geçiş noktasında olan Türkiye, yoğun bir göçmen nüfusa ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca Ortadoğu coğrafyasında yaşanan siyasi kargaşalar ve ekonomik zorluklar, Arap Baharı'nın etkileri gibi siyasal, ekonomik, sosyolojik olaylar ve olgular, son 10 yılı aşkın süredir Türkiye'ye doğru yoğun mülteci göçüne sebebiyet vermektedir. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre dünyada yüksek sayıda mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye'de kayıtlı yaklaşık 3,6 milyon Suriyeli, 320 bine yakın da diğer uyruklardan mülteciler bulunmaktadır (URL-1). Mülteciler Derneği verilerine göre de Türkiye'de Eylül 2022 itibariyle kayıtlı 3 milyon 652 bin 134 Suriyeli bulunmaktadır (URL-2). Bu veriler Suriyeli mültecilerin sosyolojik bağlamda politik, kültürel ve ekonomik açıdan değerlendirilmesini elzem kılmaktadır. Sayıların artışı toplumsal düzeyde çeşitli sonuçlar doğurmakta ve mültecilik hem ulusal hem de uluslararası ölçekte "sorun" olarak atfedilmektedir. Dolayısıyla ekonomik ve toplumsal sorunların müsebbibi olarak görülen mülteciler, medyada da olumsuz bağlamda temsil edilmektedir.

Her geçen gün daha görünür olan mülteciler, sosyal medya platformlarında da sıklıkla bahse konu olan gruptandandır. Sosyal medyada çeşitli sorunların kaynağı olarak olumsuz bağlamda lanse edilen Suriyeli mülteciler, nefret söylemine maruz kalmakta ve hedef gösterilmektedir. Sosyal medyanın paylaşım ve yorum içerikli gönderileri barındıran karşılıklı etkileşim özelliği, post-truth fenomeninin işlerliğine destek sağlayarak duygulanım alanına hitap etmesi ve platformlarda dolaşımın çok hızlı bir biçimde gerçekleşmesi, Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz tutumların

yayılmasına sebebiyet vermektedir. Sosyal medyada mültecilerin olumsuz temsili de toplumda mültecilere yönelik olumsuz tutum ve davranışların yeniden üretilmesine neden olmaktadır. Medyanın temsil biçimleri toplumsal bağlamda halkın görüşlerini etkilemekte etkin olurken; aynı zamanda yasal bağlamda yönetim birimlerinin algısını da etkiler (Efe, 2015:7).

Bu çalışmada, sosyal medyada hemen hemen her platformda olumlu ve olumsuz birçok söyleme maruz kalan Suriyeli mültecilerin, Youtube’daki temsillerine ve söylem yaratımlarına odaklanılmıştır. Bu kapsamda, Hande Karacasu Youtube kanalı tarafından yayınlanan ve 5 milyondan fazla görüntüleme sayısına ulaşan *Sessiz İstila* kısa filmi çok modlu analiz yöntemiyle incelenmiştir.

2. TÜRKİYE’DE SURİYELİ MÜLTECİLER VE ÖTEKİLEŞTİRME

Uluslararası göç; dünyada toplumları, ekonomiyi, kültürü ve politikayı yeniden biçimlendiren büyük bir değişimdir. Ortadoğu ve Arap bölgesi bu değişimden en çok etkilenen bölgelerdendir; göçmen emeğinin ana kaynağı Türkiye, Ürdün, Fas gibi ülkelerdir. (Catles ve Miller, 2008: 11). Türkiye’ye yakın veya komşu ülkelerde gerçekleşen savaşlar, krizler, afetler vb. gibi olgular sonucunda Türkiye yoğun bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu durum göçmenlerin hukuki statüsünü belirlemeyi gerekli kılmıştır. Türkiye 11 Nisan 2013’te Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nu ile mültecilerin hukuki statülerini çerçeveselendirmiştir ve mülteci tanımı oluşmuştur. Kanunda Türkiye’den koruma talep eden yabancılar için “mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma” terimleri tanımlanır. Cenevre Sözleşmesi’nin de etkisiyle Avrupa menşeli yabancılar “mülteci”, dışından gelenler ise “şartlı mülteci” olarak tanımlanır. İkincil koruma da bu iki terime uymayan taleplerde kullanılır ve daha bireyseldir. Buna göre Suriye’den gelen yabancılar şartlı mülteci statüsüne dâhildir. Fakat toplumsal alanda

ve medyada “şartlı” sıfatının kullanılmaması nedeniyle çalışmada da mülteci terimi kullanılacaktır.

Özellikle 2012’den beri politik, ekonomik ve sosyal sebeplerden ötürü Suriye’den Türkiye’ye sürekli bir göç hali mevcuttur. On yıldır gerçekleşen bu göç hareketlerine rağmen kanundan da anlaşıldığı üzere Türkiye’nin detaylı bir mülteci politikasına sahip olmadığı görülmektedir. Aynı zamanda birçok mülteci Türkiye’yi Avrupa yolunda geçiş durağı olarak görmektedir. Dolayısıyla statü bağlamında dahi sorunla karşılaşan mülteciler, sosyolojik bağlamda sorun yaşamakta ve özellikle medyanın da etkisiyle “öteki” olmaktadır. Sosyal sınıflandırma (ırk, din, cinsiyet vs.) toplumsal temelde farklılıkları vurgulayarak “biz” ve “öteki” ayrımını keskinleştirir. Yani bireysel ve toplumsal düzeyde kimlik yaratımında etkin olmaktadır (Özdemir ve Özkan, 2016). Bu hal, mültecilerin dışlanmasına hatta “sorun” olarak görülmesine neden olmaktadır. Medya bu durumun oluşumunda en etkin aygıtlardan biridir. Özellikle sosyal medya aracılığıyla ortam yaratımı, bireyin ya da grupların “öteki” ile münasebetini etkilemektedir.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü’ne göre öteki; *“mevcut kültürün içinde dışlanmış olan”*dır. Marx’ın deyişiyle, *“İnsan kendi kendisinin karşısında iken, onun karşısında olan ötekidir”* (Marx, 1993:148; akt. Torun, 2016). Yani bireyler, gruplar, inançlar kendilerini tanımlarken “öteki” refleksiyonuna ihtiyaç duyar; “öteki” de bir sosyal süreç yaratımıdır. Yani ikisi de tek başına var olamaz. Kültürel Çalışmalar’ın öncü isimlerinden biri olan Stuart Hall’e göre öteki-biz ilişkisinde ötekinin dışlanması bizi oluşturur; biz de ötekiyi biçimlendirir (Hall, 1998: 41). “Biz” her şeyi kendi bakış açısına, isteğine ve anlayışına göre konumlandırır. Ötekinin yaratımında etkin olan bir diğer unsur temsil politikalarıdır. Medyada bu politikaların uygulandığı alanlardan biridir. Medya öteki yaratımı ve süreğenliğini destekler; bu süreç egemen ideolojiye göre şekillenir. Yani temsil, anlamın üretildiği ve paylaşıldığı sürecin parçasıdır (Hall, 1995, akt. Polat, 2018).

Hall, ötekiliği tarihsel bağlamda ele alır. Ona göre bu süreç hayatın algı temsillerini etkilerken; temsillerin olağan hale gelmesiyle egemenin işine yarar bir kültür imgesi meydana gelir (Torun, 2016). Öteki kavramına odaklanırken Batı'nın siyah insanlarla karşılaşmasına yönelik üç ana dönem belirtir: birinci dönem, Avrupa ve Afrika arasında gerçekleşen köle ticaretliği dönemidir. İkinci dönem kolonyalizmin artışı ve Avrupa'nın Afrika'yı sömürgeleştirmesidir. Üçüncü dönem ise 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa ve Amerika'ya yapılan göçlerdir (Kirel, 2010:332). Ötekilik, sosyal kimlik haricinde ırk, etnisite, toplumsal cinsiyet, statü, yetenek ve ideoloji gibi ayrımlarda da tezahür edebilir. Kimlik de yaratım sürecinde ötekiye muhtaçtır ve kimliğin temelini öteki varsayabiliriz (Connolly, 1995: 94, akt. Torun, 2016). Zaten farklılıkların olmadığı bir toplum ütöpik bir tahayyüldür. Saussure farklılıkların ortaya çıkışını bir ihtiyaç hali olarak tanımlar; farklılığın anlamını ancak öteki ile inşa edebiliriz (Kirel, 2010: 330). Medya bu inşa sürecinde ayrıcalığı beyaz, erkek, heteroseksüel gibi gruplara verirken, kadınlar, siyahlar, homoseksüelleri dezavantajlı gruplar olarak lanse eder (Hall, 1995: 42, akt. Torun, 2016). Öteki toplumda dışlanan, standardize edilen, yok sayılan olarak algılanır.

İnternet kullanımının artışı ve yeni medyanın nitelikleri itibarıyla topluluklarında etkileşimleri her geçen gün artmaktadır. Sosyal medya, kullanıcılarına gelişmeleri takip etme, yorum yapma gibi özelliklerle düşünsel bir ortam sunar. Dolaşım ve etkileşimin çok fazla olduğu bu ortamda da gerçek dışı, provakatif, manipülatif içerikler de paylaşılmaktadır. Filtre balonları ve yankı odalarının etkisiyle kullanıcılar sürekli hale gelen bir birliktelik içine girerler. Bu sayede sosyal medyada da öteki oluşumu gerçekleşir. Bireyler kendi tüketim pratiklerine göre algoritmalar vasıtasıyla sosyal medyada var olurlar. Dolayısıyla bu ortamda dahi “biz”e odaklanır; ötekiyi dışlar.

Sosyal medya ortamında, kişisel paylaşım, etkileşim ve içerik üretimi, kimlik inşasında da etkindir (Bakıroğlu, 2013:1). Tahayyül

edilen kimlik orada temsil edilebilir, gerçek kimlik olduğu gibi yansıtılabilir veya gerçek ve sanal kimlik bir arada oluşturulabilir. Sosyal medya ortamında paylaşılan fotoğraflar, mesajlar, yorumlar kimliklere entegre olarak yeni bir hayat tarzı sunar; kullanıcı profilleri sosyal kimlik inşasının vasıtalarından biridir. Bireyler gerçek hayatta olduğu gibi sanal ortamda da kendi grubuna daha ılıman yaklaşır. Bu olumlamayı elbette sosyal medyada daha kolay ve özgür biçimde gerçekleştirebilir. Bu durum politik bakışta da tezahür eder; birey sosyal medyada politik olarak daha aktiftir. Sosyal medyanın eşzamansızlık, karşılıklı etkileşim, bireysel kullanım, mobilite gibi özellikleri, dayanışma veya ötekileştirmenin oluşumunda etkindir.

Her geçen gün kullanıcı sayısını arttıran ve içerik üretiminde konvansiyonel medyanın dahi sınırlarını aşan Youtube, 2005'te kurulmuştur (Miller, 2012: 17). Google ile senkronize işleyen Youtube, kanaat önderleri, reklamcılar, politikacılar gibi toplumu etkileyen birçok kesimin ilgisini çeken bir platformdur. Bir video paylaşım ortamı olan Youtube, ilk etapta rakip görünse de konvansiyonel medyayı da kendi içine dâhil etmiştir. Youtube'un video, ses, metin, beğenme, paylaşma, yorum yapma gibi nitelikleri barındırması sosyal kimliklerin sunum biçimini de değiştirmiştir. Ötekileştirmeyi destekleyen içerik sayısının da fazla olduğu platformda görüşlerin yayılımı oldukça kolaydır. Bu saiklerle çalışmada, Hande Karacasu isimli Youtube kanalı tarafından 3 Mayıs 2022'de paylaşılan *Sessiz İstila* kısa film serileri incelenmiş, videolar arasından 5.100.697 görüntülemeye ulaşan ve en çok izlenen *Sessiz İstila* ilk kısa filmi seçilmiştir. Seçilen video çok modlu metin analizi yöntemiyle incelenmiştir. Multimedya ve hipermetinsellik gibi nitelikleri ihtiva eden Youtube platformunda tek modlu analiz yöntemi yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla çalışmada dil, imge, görüntü gibi kaynakları ihtiva eden çok modlu analiz yöntemi kullanılmıştır.

3. MODLAR DÜZEYİNDE SESSİZ İSTİLA

İletişimde göstergelere atıfta bulunan mod, Kress’e göre; anlam üretiminde kültürel bağlamda etkin olan, görüntü, ses, müzik, jest, postur vb. gibi verili kaynaklardır (Kress, 2010:54; akt. Tüfekçi, 2014:3). Çok modluluk da “iletişim kurduğumuz çok sayıda yolu araştırmak için dilin ötesine bakan yenilikçi bir yaklaşımdır” (Kress, 2005). Gunther Kress, temsil ve iletişime ilişkin çok modlu yaklaşımlarda iletişimin çok modlu olduğunu ve “modların her birinin bir kültürde temsil için mevcut olan, iletişim için belirli potansiyeller ve sınırlamalar sağladığını” belirtir (Kress, 2005: 5). Dolayısıyla gelişen teknoloji ve dönüşen yeni medyada çok modlu analiz incelemeleri önem arz etmektedir. Çok modlu analize dayanan çalışmalar, M. A. Kirkwood Halliday’in sosyal semiyotik dil anlayışında temellenir (Taş ve Taş, 2018: 190). Buna göre dilsel pratikler sosyokültürel bağlamda ve etkileşim boyutuyla incelenir. Kress ve van Leeuwen’de bu anlayışı takiben modların, kamusal ve kültürel alanda ortak bir sağduyuyla ve imgelerin egemenliği üzerinden işlediğini söyler (2001). Dolayısıyla onlara göre dil, imge, ses gibi araçların çok modlu metinlerde incelenmesi kültürel bağlamı anlamakta da fayda sağlar. Philip Levine ve Ron Scollon da çok modlu söylem analizinin söylemin çoklu iletişim modları ile konstrüksiyon edildiğini ve bu modların bağlamsal tüm fenomenleri barındırdığını belirtirler (Levine ve Scollon, 2004:1-6; akt. Tüfekçi, 2014:2). Allison Gibbons da çok modluluğu belirli bir bağlam içinde birden fazla semiyotik modun bir arada olması olarak açımalar (2008). Ona göre çok modlu analizlerde çoğunlukla web siteleri, makaleler, reklamlar ve raporlar gibi sözlü ve görsel modları barındıran metinler incelenir; bunların yanında mimari, müzik ve film gibi başka türlü modları barındıran formlarda da bu analiz kullanılabilir. O’Halloran’a göre çok modluluk teorisyenleri, bu analiz yaklaşımını kelime, görüntü, tipografi vb. kombinasyonlarına genişletmenin yollarını geliştirdiler (O’Halloran 2004a:1; akt. Luke, 2014: 44). Böylece metnin tüm temsil noktaları anlaşılır hale geldi.

Türkiye’de *Sessiz İstila* kısa film serilerine yönelik yapılan tek araştırma Zeynep Genel tarafından 2022 yılında gerçekleştirilen *Göçmen Karşısı Retorik İle Sosyo-Teknolojik Ağlarda Gündem Oluşturma: Sessiz İstila2 İçeriğinin Youtube Kullanıcı Gündeminin Analizi* isimli çalışmadır. Zeynep Genel çalışmada *Sessiz İstila2* kısa filmi gündem belirleme kuramı çerçevesinde ve göçmen karşıtlığı bağlamında nitel kategorik analiz tekniğiyle incelemiş ve 9444 Youtube kullanıcısının yorumlarına odaklanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre Türkiye’de sosyal medya üzerinden göçmenlik bağlamında dikotomik çağrışımlar yaygınlaşmakta ve kutuplaşma pekiştirilmektedir. Youtube’daki göçmenlik ve mültecilik algısına yönelik bir diğer çalışmada Gözde Kurt tarafından 2019 yılında gerçekleştirilen *Yeni Medyada Nefret Söylemi: You Tube’da Suriyeli Mültecilere Karşı Üretilen Nefret Söylemi Üzerine Bir Araştırma* isimli çalışmadır. Bu çalışmada Kurt, Youtube’da nefret söylemi içeren videoları Van Dijk’ın eleştirel söylem analizi tekniğiyle analiz etmiştir. En çok görüntüleme sayısına erişen beş videonun incelendiği çalışmanın bulgularına göre, sosyal medyada Suriyeli mültecilere yönelik zenofobi ve nefret söylemi barındıran içerik bulunmaktadır. Bu çalışmalar dışında göçmen meselesine diğer sosyal medya platformları çerçevesinde de odaklanılmıştır. Örneğin Birgül Taşdelen meseleyi Twitter bağlamında inceleyerek, *Twitter’da Suriyeli Mültecilere Karşı Çevrimiçi Nefret Söylemi: #suriyelileriistemiyoruz* çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bu platformdaki nefret söylemine dair inceleme yapan Taşdelen, çevrim içi ortamda mültecilerin “istilacı, açgözlü, ahlaksız” olarak algılandıkları ve aşağılamaya maruz bırakıldıkları bulgularına erişmiştir. Amerikan sosyal medyasına odaklanan çalışmalarda da göçmenlere yönelik nefret söyleminin artışı tespit edilmiş ve bu durumun toplumsal yapıya zarar vereceği öngörülmüştür (Kalav ve Fırat, 2017: 2220).

Sessiz İstila kısa filmleri de yayınlandığı dönemde fazlasıyla ilgi görmüştür; Twitter’da #sessizistila etiketi yaklaşık 2 gün boyunca gündemde kalarak Trend Topic (TT) olmuş ve video 5

milyon görüntülemeyi aşmıştır. Dolayısıyla göçmenlik bağlamında gündem yaratan, birçok modu ve söylemi barındıran bu videonun incelenmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada da 3 Nisan 2022’de Hande Karacasu isimli Youtube kanalından yayınlanan ve 5 milyon görüntülemeyi aşan *Sessiz İstila* kısa filmi incelenmiştir. 9 dakika 24 saniye süren kısa film, 29 Nisan 2011’de İstanbul’da yaşayan üst-orta sınıf bir ailenin kahvaltısı ile başlar. Aile heyecanla doğacak ilk çocuk olan Göktuğ’un büyüyünce hekim olma hayallerini konuşur; o sırada televizyonda verilen haberlerde Suriye’de yaşanan çatışmalara yönelik bilgiler verilmektedir. İlk etapta televizyondaki sesleri duymayan aile, Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberi zengin kahvaltısı eşliğinde dinler. Ardından filmde 32 yıl sonrasına gidilir, yıl 3 Mayıs 2043’tür. Göktuğ büyüyüp hekim olmuş fakat hastanede temizlik görevlisi olarak çalışmaktadır; İstanbul da harabe hale gelmiş, yönetim sığınmacıların eline geçmiştir. Sokaklarda Suriye uyruklu kişiler Türklere yönelik baskılar uygulamaktadır. Haberlerde İstanbul Eyalet Başkanı olarak kurgulanan Ahmed Bin Veli yüzde 55 oyla tek başına iktidar olmuş, bu başarının arkasında da 2011 yılında Suriye’den Türkiye’ye göç eden sığınmacıların olduğunu söylemektedir. Resmi dilin de değiştiği Türkiye’de, 32 yıl önce zengin kahvaltı sofrasına sahip aile şimdi bir tas çorba içmektedir. Beyin cerrahı olan Göktuğ, Zeynel Bey olarak kurgulanan ve muhtemelen sığınmacı olarak gelen birinin hastanesinde temizlik görevlisi olarak çalışmaktadır. Ülkenin geldiği nokta için ailesini suçlamaktadır ve ailede buna hayıflanmaktadır. Ardından canlandırma sona erer ve kendini siyasal iletişimci olarak tanımlayan Hande Karacasu göçmenler hakkında bilgi vermeye başlar.

4. SESSİZ İSTİLANIN SÖYLEDİKLERİ

Sessiz İstila adlı kısa filmin toplumsal konsensüsü tahribata uğratabilecek bir tutuma sahip olduğu ilk andan itibaren gözlenmektedir. Filmde kurgusal düzeyde göçmenlik meselesi ve yaratacağı muhtemel sonuçlar pejoratif bağlamda ele alınmakta

ve egzajere edilmektedir. Film ırkçı, göçmen karşıtı söylemler çerçevesinde dilsel, görsel ve işitsel modlar aracılığıyla işlemektedir. Film profesyonel teknikler aracılığıyla, direkt amaca yönelik görseller ve söylemlerle üretilmiştir.

Tablo 1. Video-1: Sessiz İstila

Başlık:	Sessiz İstila
URL:	https://www.youtube.com/watch?v=EpPo5vjC2bE
Süre:	09.24
Kanal:	Hande Karacasu
Kanalın Abone Sayısı:	118 bin
Görüntüleme Sayısı:	5.093.673
Beğenilme Sayısı:	384 bin
Yorum Sayısı:	38.359
Video Açıklaması:	yönetmen: KAM yapımcı: Hande Karacasu yapım yılı: 2022 Süre: 9 dakika 24 saniye Tür: Dram,bilimkurgu Cinsi: Kısa Film Senaryo,Kurgu: KAM Telif Hakları: Hande Karacasu Oyuncular Alper A. Alp B. Kübra Ö. Murat D. Veli K. Ümit.D

Filme “Sessiz İstila” başlığının seçilmesi söylemin barındırdığı amacı serimlemektedir. Şöyle ki; videonun başında maddi durumu iyi olan bir aile kahvaltı yapmaktadır. Buzdolabının içerisinden başlayan çekimde meyvelere uzanan iyi giyimli bir erkek, kahvaltı hazırlamaktadır. Erkeğin kahvaltı hazırlaması gösterimi dahi modern aile imgesinin yaratımında etkindir. O sırada haberlerde Suriye’deki iç savaşa yönelik bilgiler verilmektedir; fakat bu ailenin çok da dikkatini çekmemektedir. Eşinin kahvaltı hazırlamasını bekleyen hamile kadın ukulele eşliğinde *Fly Me To*

The Moon adlı şarkıyı çalmaktadır. Burada da yine söyleme içkin olan “burjuva umarsızlığı” tezahür edilmektedir; zira o sırada hala haberlerde iç savaşa yönelik aktarımlar vardır. Yapısal olarak Amerikan kültürüyle dizayn edilmiş evde, maddi durumun iyiliğini vurgulamak amacıyla sucuklu yumurta pişirilmektedir. “Refah” ve modernlik avantajları içinde yaşayan aile doğacak ilk çocukları olan Göktuğ’un sağlıklı olmasını ve büyüyünce hekim olmasını dilemektedir. Çocuğun adının Göktuğ seçilmesi dahi milliyetçi bağlamda filmin söylemine yönelik bir diğer işarettir. Filimde ölmüş babaanneye duyulan özleme yönelik kadının “*Ben biliyorum, oğlumuz büyüyip tıp fakültesini kazandığında aslanlar gibi doktor olduğunda annen de hissedecek bunu*” repliği, ailenin atalara yönelik bir görev bilinci olduğunu göstermektedir ki bu ilerleyen sahnelerde de görülmektedir. Kadının oğlunun hekim olacağına dair inancı “Çalışan kazanır” mottosuyla pekiştirilmektedir.

Resim 1: Sessiz İstila’da kahvaltı sahnesi

Filmin 29 Nisan 2011’de başlamasının nedeni ise haberler sahnesinde görülmektedir. 29 Nisan 2011 yılında 252 kişinin yer aldığı bir grup Suriyeli, Hatay’ın Yayladağ ilçesine giriş yaptı (URL-3). Filmdeki kurgusal haber sunumunda da bu durum anlatılmakta ve ailede üzgün bir biçimde bu haberleri izlemektedir.

Filimde erkek tiplemesine “Çok geleceklerini sanmıyorum. Ellerini kollarını sallayarak ülkeye girecek halleri yok ya, Türkiye yol geçen ham mı?” repliğinin söylenmesi dönemin dış politikasına yönelik vatandaşın algısını ve yönetimi eleştirisine dair bir atıftır.

Haberlerin ardından kapanan sekanstan sonra filmde 32 yıl ileri gidilir. 3 Mayıs 2043 tarihinin seçilmesi de yine tesadüf değildir. Turancılık ideolojisine göre 3 Mayıs, Türkçülük Günü olarak kutlanmaktadır. Bu da filmin söyleminde yer alan ideolojinin ortaya çıkışında bir diğer işarettir. Zaten filmin yayınlanma günü olarak da yapımcı Hande Karacasu özellikle bugünün seçildiğini Twitter’da söylemiştir:

Hande Karacasu
@KaracasuHande

...

Yanlış sığınmacı politikaları bu şekilde uygulanmaya devam ederse 2043'te Türkiye profilini konu alan filmimiz "Sessiz İstila" 3 Mayıs Türkçüler Günü'nde Yayında Yönetmen [@kamturuk](https://twitter.com/kamturuk) [twitter.com/kamturuk/statu...](https://twitter.com/kamturuk/status/1424444444444444444)

Resim 2: Hande Karacasu 3 Mayıs 2022 Tweeti

3 Mayıs 2043'te harabe olmuş İstanbul'un tepeden görünümü ile açılan sekansta, sokaklarda Suriyeli oldukları dillerinden, giyimlerinden ve şarkılardan vurgulanan iki erkek, yetişkin Göktuğ'u kovalar. Göktuğ onlardan kaçarak, harabe bir yapıya saklanır. Burada Göktuğ karakterine yapılan göğüs plan yakın çekim, Kress ve Leeuwen'in “sunum” (offer) kavramsallaştırmasıyla açıklanabilir (Taş ve Taş, 2018:118). Buna göre izleyici karakter ile empati kurmakta, onun yaşadığı korku ve endişeyi anlamaktadır. Bu sahnenin ardından açılan sekansta “Sur TV” adıyla kurgulanmış bir kanalda, “news” başlığıyla haber sunumu gerçekleştirilmektedir.

Filmde kanala bu ismin verilmiş olması belki de coğrafi sınırlardaki güvenlik sorununa dair bir gönderidir. Haberde konuşma yapan kişi “İstanbul Eyalet Başkanı Ahmed Bin Veli” olarak kurgulanan bir karakterdir. Bu göstergeye göre ilerleyen yıllarda yönetimin sığınmacıların eline geçeceğine ve rejimin değişeceğine yönelik bir algı yaratılmaktadır. “Başkan Ahmed Bin Veli Ulusa Sesleniyor” başlıklı konuşmasına Arapça selam ile başlayan hayali başkan, popülist bir söylem ile yüzde 55 oyla tek başına iktidar olan partisinin başarısından bahseder. Bu başarının müsebbibi olarak da 2011 yılında Suriye’den Türkiye’ye gelen göçmenler olarak gösterir. Karakterin “*Biz bu coğrafyanın gerçek sahipleriyiz*” repliği, filmdeki söylemin kutuplaştırıcı yanının bir diğer işaretidir. Çünkü bu modlar aracılığıyla “biz” ve “onlar” dikotomisi oluşturulmakta ve karşıtlıklar normalize edilerek pekiştirilmektedir.

Resim 3: Sessiz İstila’da yetişkin Göktuğ’un Suriyelilerden kaçma sahnesi

Başkanın konuşmasını dinleyen aile yine yemek masasındadır; ebeveynler yaşlanmış, Göktuğ yetişkin biri olmuştur. Hekimlik idealiyle yetiştirilen Göktuğ beyin cerrahı olmuş fakat ülkenin geldiği son noktada Zeynel Bey karakterinin hastanesinde temizlik görevlisi olarak çalışmaktadır. Zeynel’in ülkeye sığınmacı olarak gelmiş daha sonra kurulan egemenlik ortamıyla zengin olmuş bir hayali karakter olduğu gözlenmektedir. Bu duruma hayıflanılan

Göktuğ'a ebeveynleri tarafından şükretmesi öğütlenirken, Göktuğ filmin söyleminin ana mesajını veren şu repliği söyler: *"Evet, şükrediyorum anne. Zeynel Bey'in hastanesinde temizlikçi olduğum için şükrediyorum! Hoş, Türk arkadaşlarıma bakıyorum, hepsi işsiz, en azından benim işim var... Hani doktor olacaktım ben anne? Hani babaannem gurur duyacaktı benimle? Neydi o sihirli formül? 'Çalışan her şeyi başarır' değil mi? Çalışmadım mı ben? Çok çalıştım. Ne oldu sonunda? Onlar kazandı... Bana böyle olacağımı nereden bilebilirdik deme! İnsanlar açıklamışlar; 30 yıl önceki haberleri okuyor muyum? Bunların sayısı fazla artıyor... Başımıza bela olacaklar' demişler, buna gözünüzü yummuştunuz. Doktorlar patır patır istifa ederken arkalarında durmamışsınız... Günümün nasıl geçtiğini sordun değil mi? Anlatayım. Zeynel Bey'in hastanesinde Türkçe konuşmak yasak. Niye? Doktorlar da hastalar da Türkçe bilmiyor çünkü. İki tane Türk arkadaşım var benim gibi temizlikçi, onlar da kendi aralarında Arapça konuşuyorlar. Zeynel Bey'in hastanesinde adım söylenmiyor. Niye? Göktuğ diyemiyorlarmış, 'ey, Türk!' diyorlar. Dışarıdaki arkadaşlarım da öyle, artık onlar gibi giyinmiyorlar, onların dinlediği müzikleri dinliyorlar. Gelirken ara sokakları kullanamıyorum artık."* Bu replikte de görüldüğü gibi Suriyelilerin Türkiye'deki varlığının zararlı politik, kültürel ve ekonomik sonuçlara sebep olacağı algısı yaratılmaktadır. Filme göre öteki konumu Türklere geçmiş ve Türkler ülkede dezavantajlı konuma gelmişlerdir. Resmi dilin tahribatına yönelik gönderi, Türkiye'de 2011 yılından beri en çok tartışılan konulardan biridir ve filmde de bu replik üzerinden meseleye dair sunum vardır.

Resim 4: Sessiz İstila’da hayali başkan ulusa sesleniyor

Filmin son sahnesinde Hande Karacasu’nun konuşmasında göçün sebebi temel olarak politik nedenlere bağlanarak vurgulanıyor. Mültecilerin sayısının yoğunluğunun altı çizilerek filmdeki ayrımcılık destekleniyor. Dilin tahribatına dair vurgular, veriler, bir tek Suriyeli değil Arap ve Afgan uyruklu mültecilere yönelik nefret söylemi ve Mustafa Kemal Atatürk göndermesi, filmin genelinde işler olan ayrımcılık modunu destekliyor. Filmin 5 milyondan fazla izlenmesi, filmin içerdiği modların yaratacağı kültürel ve politik sonuçlar ötekileştirmenin toplumsal bağlamda artmasına neden olabilir.

“2011 yılında Suriye’de iç savaşın başlamasıyla birlikte Türkiye, komşularına kapılarını açacağını duyurdu. Ardından kontrolsüz ancak düzenli, stratejik bir göç dalgası başladı. 2022 yılında gelindiğinde ise Suriye’de savaş bitti ancak Türkiye’nin kucağında nur topu gibi 8 milyon Suriyeli sığınmacı kaldı. Bunların 900 binine ise vatandaşlık verildiği iddia ediliyor. BM Göç Ofisi’nin son araştırmasına göre ‘Suriye’ye artık dönmem’ diyenlerin sayısı yüzde 78’e yükseldi. Suriyeli kadınların doğum oranının 5.3 olduğu da düşünüldüğünde 20 yıl sonra Türk topraklarında vatandaşlık almış Suriyelilerin sayısının 15 milyonu bulabileceği belirtiliyor. Öte yandan sanki Türk topraklarında bir Türksüzleştirme politikası izleniyor. Ekonomik sıkıntı, işsizlik, Suriyeli sığınmacılara kayırmacı

politikalar da itici güç olarak kullanılıyor. Sadece 2019 yılında 84 bin 863 Türkiye vatandaşı ülkeyi terk etti. Bunların yüzde 41'i 20 ila 34 yaş genç nüfustu. Daha şimdiden Hatay Reyhanlı'da Türkler azınlığa düşmüş durumda. Türkçe ise İstanbul Fatih, Başakşehir ve Ankara'daki birçok semtte çoktan mazi olmaya başladı bile.

Sessiz istila artık sessiz değil. Türk'e ev vermeyen Arap emlakçısıyla, Afgan tacizcisiyle, Suriyelilerin demografik baskınıyla gümbür gümbür geliyor.”

Ülkeyi terk eden ya da terk etmeyi düşünen Türk gençlerine Mustafa Kemal Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nden 'Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmak için muhtaç olunan kudretin damarlardaki asil kan' olduğuna vurgu yapan filmin yapımcısı Hande Karacasu'nun kapanış konuşmasının ardından 'Biz Atatürk Gençleriyiz' marşı ile film bitmektedir. Kapanıştaki roll caption bölümünde ise film ekibinin soyadlarının sadece baş harfleri yazılarak soy isimler gizlenmiş ve Göktürk alfabesi de kullanılmıştır.

Youtube kanalı üzerinden yayımlanan kısa filme Türkiye ve dünya medyasından tepkiler gecikmedi. Euronews 3 Mayıs 2022 tarihinde 'Sessiz İstila' filminin yapımcısı Hande Karacasu gözaltına alındı' başlığıyla yayınladığı haberinde; özetle Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından yapılan açıklamaya dikkat çekerek, Youtube'da "Sessiz İstila" başlıklı kısa filmin yapımcılığını yapan Hande Karacasu'nun gözaltına alındığını ve EGM'nin açıklamasında söz konusu filmde sığınmacılar ve düzensiz göçmenlerle ilgili bilgilerin manipüle edildiğinin belirtildiği vurgulandı. (URL-4).

Sessiz İstila filmine ulusal basından farklı yayın politikalarına sahip gazetelerden de tepki geldi. Birbirine zıt yayın politikasına sahip olan Yeni Akit ve Evrensel gazeteleri son derece sert bir üslupla haberlerinde filme tepki gösterdi.

Yeni Akit Gazetesi'nde 21 Temmuz 2022 tarihinde 'Dağıstan göçmeni Ümit Özdağ, ucu kendisine dokununca kıvrıldı: Irkçılık

iyi bir şey değildir’ başlığıyla yayınlanan haberde; Ümit Özdağ’ın dedesinin Ruslardan kaçarak Türkiye’ye sığındığı, babasının Adnan Menderes’e darbe yaptığı, Dağıstan göçmeni Ümit Özdağ’a eski milletvekili Sebgetullah Seydaoğlu’nun ağzının payını verdiği ifade edilerek şu satırlara yer verildi:

Dedesinin Ruslardan kaçarak Türkiye’ye sığındığı Dağıstan göçmeni Ümit Özdağ, Batılı göçmenlere sesini çıkarmazken Müslüman göçmenlere yönelik provokatif eylemlerini sürdürmeye devam ediyor.

Anavatan Partisi 20 ve 21. dönem Diyarbakır Milletvekili Sebgetullah Seydaoğlu’nun ırkçı provokasyonlara soyunan Dağıstan göçmeni Ümit Özdağ’ın ağzının payını verdiği ortaya çıktı.

“Sen nereden geldin bu ülkeye?”

2012 yılında yayınlanan bir programda Seydaoğlu, *“Slogan atmayın, Ümit Özdağ. Sizin ne kadar faşist, kafatasçı olduğunuzu bütün ülke biliyor. Sen nereden geldin bu ülkeye? Çıkarır mısın kimliğini. Ben de çıkarayım. Ben Akkoyunlular zamanından beri Güneydoğu’da yaşıyorum. Siz ne zaman geldiniz? Nereden geldiniz? Bu topraklar yalnız senin toprağın değil. O İstiklal Savaşı’nı Türkler ile Kürtler birlikte verdi.”* dedi.

Seydaoğlu’nun karşısında kekeledi: “Bu tür ırkçılıklara son verin”

Kendisinin Dağıstan’dan geldiğini ima eden Seydaoğlu’nun bu sözleri üzerine kekeleyen Ümit Özdağ, kıvırmaya başlayarak *“Bu tür ırkçılıklara, ‘o buradan gelmiştir, şu şuradan gelmiştir, bunlar bizim düşmanımızdır’ şeklindeki yaklaşımlara son verin. Bu hiç iyi bir şey değil. Bu ülkede yaşayan herkesle kardeşiz biz.”* ifadelerini kullandı (URL-5).

Akit Gazetesi ile zıt bir yayın politikasına sahip sol-sosyalist bir bakış açısına sahip olan Evrensel Gazetesi’nde ise 4 Mayıs 2022 tarihinde yayınlanan haberde şu satırlara yer verildi:

Mülteci karşıtı ırkçı propaganda içeren “Sessiz İstila” isimli kısa filmin yapımcısı gözaltına alındı, Ümit Özdağ, “Yapım masraflarını ben karşıladım” açıklaması yaptı. Youtube’da yayımlanan ırkçı ve mülteci karşıtı “Sessiz İstila” isimli kısa filmin yapımcısı gözaltına alındı, Ümit Özdağ “Yapım masraflarını ben karşıladım” açıklaması yaptı.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Youtube’da “Sessiz İstila” ismiyle yayımlanan Suriyeli mültecileri hedef gösteren kısa film ile ilgili kısa filmin yapımcısı Hande Karacasu ve “Militer Doktrin” isimli Twitter hesabının yöneticisi olduğu öne sürülen H.D.’nin gözaltına alındığını duyurdu.

03.05.2022

BASIN AÇIKLAMASI

Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığınca, kanunların verdiği yetki çerçevesinde, suç ve suçlularla mücadele amacıyla, internet ortamında 7/24 esasına göre sanal devriye faaliyetleri yürütülmektedir.

Yürütülen sanal devriye faaliyetleri kapsamında Youtube isimli video paylaşım platformu üzerinde “SESSİZ İSTİLA” başlıklı kısa filmin yayınlandığı görülmüştür. Bahse konu video içeriğinde sığınmacılar ve düzensiz göçmenlerle ilgili bilgileri manipüle edip gerçekleri çarpıtarak yayınlayan H.K. isimli şahıs Sakarya’da,

Ayrıca Suriyeli sığınmacılar ve düzensiz göçmenlerle ilgili provokatif paylaşımlarda bulunan Militer Doktrin@militerdoktrin1 isimli/rumuzlu hesabın yöneticisi olduğu değerlendirilen H.D. isimli şahıs ise İstanbul’da yakalanarak adli işlemlere başlanılmıştır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

**EMNİYET
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

www.egm.gov.tr

@ EmniyetGM

Emniyet Genel Müdürlüğü’nün açıklamasının ardından Twitter üzerinden açıklama yapan Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ, filmi kendisinin sipariş ettiğini, yapım masraflarını karşıladığını söyledi. Özdağ, “H. Karacasu tarafından çekilen Sessiz İstila adlı kısa belgesel kendisine benim tarafımdan sipariş olarak verilmiştir. Yapım masraflarını ben karşıladım. Senaryoyu ben onayladım. H. Karacasu, kontrolsüz göçün sonuçlarını gösterdi. Suriyeliler ‘halk’ değil. Misafir. Kin/düşmanlık yok” ifadelerini kullandı (URL-6).

5. SONUÇ

Sosyal medya, toplumsal bağlamda yaratılan olumlu ve olumsuz söylemleri yeniden üretmektedir. Göçmen kategorilerinden biri olan mültecilik de sosyal medyada birçok düzeyde işleyen bir olgudur. Sosyal medya platformlarında genellikle “öteki” olarak konumlandırılan mültecilere bakış, toplumsal etkileşim ve dönüşümü anlamak adına önemlidir. Bu çalışmada, toplumda ve medya alanında “öteki” olarak temsil edilen Suriyeli mülteciler Youtube platformunda, Stuart Hall’ün “öteki” ve “biz” yaklaşımı çerçevesinde incelenmektedir. Çalışmanın amacı mültecilere yönelik algının yaratımını görmek ve medya temsillerine odaklanmaktır. Bu bağlamda, örneklem olarak Hande Karacasu kanalı tarafından yayınlanan ve 5 milyondan fazla görüntülemeye erişen *Sessiz İstila* kısa filmi çok modlu analiz yöntemiyle incelenmiştir.

İnternetin ve dijital platformların son yıllarda hızlı ve köklü değişim ve gelişim göstermesiyle birlikte içerik üretmenin teknik olarak kolaylaşması ve ucuzlaması sonucu ortaya yeni gazeteciler, editörler, yapımcılar, senaristler ve yönetmenler çıktı. Vatandaş gazeteciliğinin konvansiyonel medyaya göre bazen galebe çaldığı gerçeği ile karşı karşıyayız. Ölçümleme kavramının tiraj veya reyting kavramına oranla internet ortamında daha net verilerle tespit edilebilmesi bir suç örgütü liderinin veya sokaktaki herhangi bir vatandaşın çektiği videonun ülkenin köklü basın işletmelerinin haber portallarındaki birçok videoya göre daha fazla izlendiğini göstermektedir. Araştırmacı-gazeteci, belgesel yapımcısı veya

kısa film yönetmeni veya yapımcısı vs. titrler ile ortaya çıkarılan eserlerin maksadını aşarak geniş kesimlerin belleklerinde önyargı oluşumuna etki ettiği ve toplumu oluşturan bireyler arasında ayrımcılığa/ötekileştirmeye yol açtığı gerçeği ile karşı karşıyayız. Bu kutuplaştırmanın somut göstergeleri Youtube üzerinden yayınlanan kısa filme ilişkin yapılan yorumlarda ortaya çıkmaktadır. Film yanlısı ve film karşıtı söylemler içeren yorumlarda keskin tarafgirlik ve karşıtlık vardır. Karacasu'nun filmin sonunda kullandığı "Afgan tecavüzcüsü" açıkça nefret suçu içeren bir deyimdir. Filmin kahramanları Karacasu'nun ağzından onun fikirlerini 2043 yılında dile getirmektedir. Mal varlıklarını ve sosyal konumlarını yitiren iyi eğitilmiş zengin Türklerin 21 sene sonra hastanede temizlik işçisi olarak çalıştığı, bunun başlıca nedeninin ise Suriyeli mültecilere 'hoşgörülü' davranan Göktaş'ın ebeveynlerinin de içinde olduğu bir önceki kuşak olduğu vurgulanıyor.

Filmin sonuna gelindiğinde asıl kan edebiyatı üzerinden Suriyeli mültecilere yönelik nefret söylemiyle 'işgalci' Suriyelilerden kurtulmanın yolu çiziliyor. Sanki kurtarılması gereken bir ülke varmış gibi mülteciler kriminalize ediliyor.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç Ve Kültürlerarası İletişim, The Journal of International Social Research, Cilt: 5, Vol: 5, Issue:20, Issn: 1307-9581).
- Bakıroğlu, C. (2013, Ocak). Sosyalleşme ve Kimlik İnşası Ekseninde Sosyal Paylaşım Ağları, Akademik Bilişim Konferansı, ss. 1047-1054, Antalya.
- Catles, S. ve Miller, M. J. (2008). Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Efe, İ. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar, SETA Rapor.
- Genel, Z. (2022). Göçmen Karşıtı Retorik İle Sosyo-Teknolojik Ağlarda Gündem Oluşturma: Sessiz İstila2 İçeriğinin Youtube Kullanıcı Gündeminin Analizi, Yeni Medya Elektronik Dergisi, 6 (3), 268-282.

- Gibbons, A. (2008). Multimodal Literature ‘Moves’ Us: Dynamic Movement and Emnodyment in VAS: An Opera in Flatland, *Journal of Language and Communication Studies* no 41.
- Hall, S. (1998), Eski ve Yeni Kimlikler, Eski ve Yeni Etniklikler, Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi, A. D. King (der.), Çev: G. Seçkin-Ü. H. Yolsal, Ankara: Bilim ve Sanat.
- Kalay, A, Fırat, A. (2017). Amerikan Sosyal Medyasında Göçmen Karşıtlığı ve Dijital Nefret Söylemi: Twitter Özelinde Bir İnceleme. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.
- Kardeş. S. ve Banko. Ç. ve Akman. B. (2017). Sosyal medyada Suriye’li sığınmacılara yönelik algı: bir sözlük değerlendirmesi , *Göç Dergisi: Cilt 4 S:2*.
- Kirel, S. (2010). Kültürel Çalışmalar ve Sinema. İstanbul: Kırmızı Kedi.
- Kress, G. (2005). Gains And Loses: New Forms Of Texts, Knowledge, and Learning Computers And Composition.
- Kress, G., van Leeuwen, T. (2001). Multimodal discourse: The modes and media of contemporary communication. London: Edward Arnold.
- Kurt, G. (2019). Yeni Medyada Nefret Söylemi: Youtube’da Suriyeli Mültecilere Karşı Üretilen Nefret Söylemi Üzerine Bir Araştırma . *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences* , 5 (1) , 1-20 . DOI: 10.34137/jilses.490129
- Luke, J. (2014). Writing The Visible Page: A Multimodal Approach To Graphic Devices In Literary Fiction, Queensland.
- Miller, K. (2012). Playing Along: Digital Games, YouTube, and Virtual Performance. New York: Oxford University Press.
- Özdemir, F, Özkan, B. (2016). Social Representations Of Social Media Users Toward Syrian Refugees In Turkey, *Nesne Psikoloji Dergisi*, pp. 227–244, 2016, Accessed: 00, 2020. [Online]. Available: <https://hdl.handle.net/11511/49208>.
- Polat, H. (2018). Geleneksel Medyada Temsil Sorunu: Alternatif Bir Mecra Olarak Yeni Medya . *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* , 38 (38) , 45-60 . DOI: 10.17498/kdeniz.383516

- Taş, O., Taş, T. (2018). Post-Hakikat Çağında Sosyal Medyada Yalan Haber ve Suriyeli Mülteciler Sorunu. *İletişim*, 29(29), 183 - 208. 10.16878/gsuilet.500943
- Taşdelen, B. (2020). Twitter’da Suriyeli Mültecilere Karşı Çevrimiçi Nefret Söylemi: #suriyelileristemiyoruz”. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11 (2) , 562-575.
- Torun, A. (2016). ‘Öteki’ ve ‘Biz’ İlişkisinde Yeni Medya. C. Can, A. Kilimci (Ed.), *Sosyal ve Beşeri Bilimlere Küresel Yaklaşımlar*, ss. 287-305. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tüfekçi, Ş. (2014). Çok-Modlu Eleştiri Yöntemi ile Bir Karma-Metin Okuması: “Bize Kuş Dili Öğretildi. Monograf(2), 43-89.
- URL-1: BM Yüksek Komiserliği Verileri, <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>, Erişim tarihi: 29 Kasım 2022.
- URL-2: Mülteciler Derneği verileri, https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/?gclid=Cj0KCQjwnvOaBhDTARIsAJf8eV-Nk277OohFkEc1q_2nEwMJKBOMNIIn44FLuds5zDslh30s-FTlfl9SgaAk5oEALw_wcB, Erişim Tarihi: 29 Kasım 2022.
- URL-3: Suriyelilerin İlk Görüntüsü, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/suriyelilerin-ilk-goruntusu-243878>, Erişim tarihi: 29 Kasım 2022.
- URL-4: Euronews, Sessiz İstila’ filminin yapımcısı Hande Karacasu gözüaltına alındı, <https://tr.euronews.com/2022/05/03/sessiz-istifa-filminin-yap-mc-s-hande-karacasu-gozalt-na-al-nd> , Erişim Tarihi: 10.11.2022
- URL-5: Akit, Dağıstan göçmeni Ümit Özdağ, ucu kendisine dokununca kıvırdı: Irkçılık iyi bir şey değildir, <https://www.yeniakit.com.tr/haber/dagistan-gocmeni-umit-ozdag-ucu-kendisine-dokununca-kivirdi-irkcilik-iyi-bir-sey-degidir-1675609.html> , Erişim Tarihi: 12.11.2022
- URL-6: Evrensel, Mültecileri hedef alan kısa filmle ilgili 2 kişi gözaltına alındı, Özdağ “masraflarımı ben karşıladım” dedi, <https://www.evrensel.net/haber/460820/multecileri-hedef-alan-kisa-filmle-ilgili-2-kisi-gozaltina-alindi-ozdag-masraflarini-ben-karsiladim-dedi> , Erişim Tarihi: 15.11.2022